

COORDONATE DE PERSPECTIVĂ ALE GEOGRAFIEI APPLICATE

TIBERIU MORARIU

membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

*Comunicare prezentată în sesiunea Secției de științe geologice, geofizice și geografice,
din 3 octombrie 1977*

PERSPEKTIVEKOORDINATEN DER ANGEWANDTEN GEOGRAPHIE

Der vorliegende Aufsatz versucht, auf die Frage nach der Existenz einer angewandten Geographie, eine Antwort zu geben. Die Geographie, eine jahrtausendealte Wissenschaft, war in der Erforschung von Gebieten und Menschen immer von großem Nutzen.

Die umgreifenden Umwandlungen in der Entwicklung der menschlichen Gesellschaft in den letzten Jahrzehnten erforderten jedoch auch seitens der Geographie, ihren Forschungen, durch eine neue Zielsetzung ihr einen angewandten Charakter zu verleihen. Natur und Gesellschaft werden nicht mehr ihrer selbst wegen, sondern als Bestandteile eines territorialen Ganzen erforscht. Die Kenntnis von den Beziehungen zwischen Natur und Gesellschaft, in Zeit und Raum, sichert den dynamischen Charakterzug der geographischen Wissenschaft.

Die wachsenden sozial-wirtschaftlichen Veränderungen in der heutigen Welt erfordern eine Erforschung der immer komplizierteren Prozesse. Für die Geographie ergibt sich eine intensivere Zusammenarbeit mit den anderen Naturwissenschaften, sowie mit den Wissenschaften, die sich mit dem Menschen und der Gesellschaft befassen. In der Erforschung der Reichtümer der Erde und in den Bestrebungen des Umweltschutzes hat die Geographie ein gewichtiges Wort mitzureden. Dieses erfordert aber, der angewandten Geographie besondere Beachtung zu schenken. So erklärt sich auch die Tatsache, daß 1960 der Internationale Geographiekongreß beschloß, im Rahmen des Internationalen Geographieverbandes eine Kommission für angewandte Geographie zu gründen.

Die rumänische Geographie hat in der angewandten Forschungsrichtung schon Tradition, vor allem dank der Aktivität Akad. Vintilă Mihăilescu. Nach 1948 wurden große Fortschritte verzeichnet. Im Rahmen einer interdisziplinären Forschung unter Anleitung des Geographischen Instituts wurden zunächst 66, dann weitere 12 Studien betreffs Städteplanung erarbeitet. Es folgten mehrere große Studien über das Donaudelta, über die Umgebungen der großen Stauseen, sowie über andere Gebiete.

Beginnend mit den Jahren 1966–1967 wurden bedeutende nationale und internationale Symposien für angewandte Geographie organisiert, wobei neue Auffassungen, Methoden und Fragen erörtert wurden. Wissenschaftliche Kundgebungen dieser Art wurden seitens der Universitäten, Forschungsinstitute, der geographischen Gesellschaft und auch einiger produktiver Betriebe organisiert.

Richtungsweisend waren die Direktiven des XI. Parteikongresses sowie eine Reihe von Bestimmungen, die von dem Plenum des Z.K. der Rumänischen Kommunistischen Partei erlassen wurden, Stadt- und Raumplanung, Umweltschutz, Bodenverwertung und eine intensive, moderne Landwirtschaft betreffend. Diese Bestimmungen eröffneten der angewandten geographischen Forschungsrichtung einen weiten Wirkungskreis.

Eine große Aufmerksamkeit wird weiterhin der interdisziplinären Forschung geschenkt werden.

Zu den neuen Problemen, die auf die angewandte Geographie in unserem Land zukommen, gehören:

1. Die Ausarbeitung von umfassenden geographischen Studien über einige noch unzulänglich erforschte Gebiete, die aber den heutigen Umwandlungen der Natur durch den Menschen Rechnung tragen.

2. Eine Analyse der Beziehungen des Menschen zu seiner Umwelt. Hierbei sollen Salzpflanzen, Sandgebiete, Hangprozesse, Bodenerosion u.a. untersucht und die besten Verwertungs- bzw. Bekämpfungsmöglichkeiten aufgezeigt werden. Die rezenten Hochwasser des Jahres 1975 rückten zwei Naturerscheinungen besonders ins Blickfeld: Überschwemmungen und

Erdrutsche. Der Verhinderung neuer Naturkatastrophen muß größte Beachtung geschenkt werden.

3. Die Kenntnis der physischen und wirtschaftlichen Grundlagen der neuen administrativ-territorialen Einheiten, zwecks entsprechender Verwertung der Reichtümer und des ökonomischen Potentials.

4. Die Auffindung neuer touristischer Anziehungspunkte, sowie eine entsprechende Ausstattung der Fremdenverkehrsorte.

Dadurch muß die geographische Forschung den Bedürfnissen der wirtschaftlichen Entwicklung im Rahmen des Fünfjahrplanes 1976—1980, sowie des Perspektivplanes 1981—1990 entsprechen.

În ultima vreme întâlnim, adeseori, în literatura de specialitate, întrebarea : „există o geografie aplicată?”. Această nesiguranță manifestată de geografii înșiși, stimulată poate și de spiritul utilitarist promovat de alte domenii ale cercetării, este menită ca, prin răspunsuri afirmative, să demonstreze caracterul aplicativ al științei noastre.

Canalizate pe acest făgaș, dezbaterile din lumea geografică au consemnat constatarea că geografia — știință milenară, la început descriptivă și cu caracter informativ — a servit dintotdeauna omenirea, în primul rând, prin lărgirea cîmplui cunoașterii. Ea era o știință utilă pentru toți cei care căutau să descopere noi *locuri* și *oameni*; pentru toți acei care se informau despre *oameni* și *locuri*. A fost știință aplicată din momentul în care investigațiile științifice geografice erau ruse-
satisfacerii trebuințelor materiale și spirituale.
timp a acestui proces este ușor
a devenit o disciplină

... raspunde :
... dezvoltarea societății și ca
... eficienței lor directe reclamau și din
... o schimbare a modului de finalizare a cercetărilor prin
consecințe aplicative. Se poate afirma, așadar, că geografia, ca și alte științe, cunoaște o înnoire a *modului de a fi* utilă societății mult mai direct și chiar tematic. Asimilarea metodelor de cercetare complexă și abordarea sistemică a realității geografice confirmă această afirmație. Prin acest mod nou de investigare, s-a depășit vechea formulă dualistă : de o parte natura și de cealaltă omul. Natura, ca un întreg de elemente naturale aflate în strînsă corelare (relief, climă, ape, vegetație etc.), studiindu-se azi numai în relația natură — societate, apare ca expresia unor condiționări reciproce. Acum, nu analizăm natura ca o entitate separată, ci ca mediu înconjurător omului ; nu studiem omul ca element biologic sau ca individ tehnoprodutiv izolat de natură, ci ne interesăm de societate, cu produsul său material și spiritual, ca părți integrante ale *întregului teritorial*.

Apreciem societatea și mediul său de existență ca formînd un tot, o relație de tip nucleu-plasmă ; un întreg, de geneză sistemică, cu o stare de echilibru sau dezechilibru pe ansamblu sau părți, de evoluția căruia se preocupă geografia. *Indicarea „stării” și direcției raporturilor natură — societate, iată scopul geografiei aplicate.* Cunoașterea „măsurii” acestor raporturi, în timp și spațiu, asigură trăsătura dinamică a științei geografice. Prin înțelegerea — în această manieră — a obiectului și a scopu-

lui său, disciplina noastră a câștigat noi valențe și ea va întruni cu siguranță sufragiile viitorului.

Terra — omenire, țară și popor; oraș — comunitate, sat și locuitori sînt exemple de constituire și „contopire”, prin relația dintre natură și om. Toate acestea și toate celelalte numeroase variante ale modului de integrare geografică intră în cîmpul preocupărilor geografiei aplicate. Modul lor de constituire, dinamică, tendințe de evoluție și sens al mișcării (progresiv, stabil, regresiv) reprezintă laturi ale realității geografice asupra cărora își îndreaptă atenția cercetătorii în prezent.

Rezultă că, în ultimă instanță, urmărim transformarea materiei și energiei, circuitul mișcării telurice la nivelul învelișurilor și al întregului ansamblu planetar.

Amplificarea schimbărilor sociale și economice în lumea contemporană, consumul sporit de energie și hrană, apariția fenomenelor cu reacție nedorită de societate, uneori chiar împotriva ei, reclamă accentuarea multiplicarea fenomenului cunoașterii complexe. Căci întărească și mai mult legăturile cu celelalte discipline ce se

Enunț

...pămînt în
...cerinței de gospodărire rațională la
...Terrei, la nevoia stringentă de ocrotire glo-
...naturii, la schițarea imperativului unei noi gestiuni mondiale a
bunurilor și valorilor. Sînt numai cîteva aspecte majore care frămîntă
omenirea și în care geografia are un cuvînt însemnat de spus. Este,
așadar, explicabilă accentuarea direcției aplicate în geografie, atît la noi
în țară, cît și pe plan mondial.

Cercetarea geografică surprinde fenomenele lumii contemporane — în domeniile care-i aparțin — și se orientează tot mai accentuat către studierea lor. Așa se explică faptul că, în anul 1960, la Congresul internațional de geografie, se creează o comisie de geografie aplicată în cadrul Uniunii internaționale de geografie, menită să stimuleze și să valorifice cercetarea aplicată¹.

Geografia românească se înscrie din plin în curentul general al științei aplicate, atît prin lucrări vechi, cît și prin studii noi, trăsătura de unire între ele fiind caracterizată prin contribuția lui Vintilă Mihăilescu. O amplă experiență în acest domeniu s-a acumulat în procesul transformărilor economice pe care le-a cunoscut patria noastră în perioada de după 1948. Reamintim, printre cele dintîi mari lucrări colective de teren, inclusiv cele interdisciplinare, pe cea privitoare la planurile de sistematizare a 66 de orașe ale țării, îndrumate de Institutul de geografie, sub coordonarea profesorilor V. Mihăilescu, V. Tufescu și N. Popp, în 1949, acțiune continuată în anii următori cu încă 12 lucrări de orașe. Tot în acea perioadă, s-au efectuat studii complexe interdisciplinare cu echipe

¹ Menționăm că în cadrul Universității din Strasbourg s-a creat un centru de geografie aplicată. Cursurile predate aici au o durată de patru ani, cu specializări în geografie generală și aplicată. Sînt frecventate de numeroși studenți din Europa și alte continente, care primesc o temeinică pregătire în vederea studierii diferitelor probleme solicitate de economie.

de geografi, arhitecți, sociologi, medici igienişti etc., în județul Hunedoara, pentru un plan de organizare rațională a teritoriului și de sistematizare a localităților, lucrare întreprinsă la cererea Ministerului Construcțiilor existent pe atunci. A urmat un amplu șir de lucrări de contract pentru multe zone ale țării, între care Delta Dunării, incintele și zonele înconjurătoare ale unor mari lacuri de acumulare (Izvoru Muntelui, Porțile de Fier ș.a.).

Amplul proces al edificării societății socialiste, în care industria și agricultura s-au dezvoltat în ritm necunoscut mai înainte, când orașele prezintă creșteri accentuate de populație și își amplifică dotările edificare, când mijloacele de transport și rețeaua șoselelor moderne fac progrese considerabile an de an, a oferit geografiei un vast câmp de activitate aplicativă.

Învățămintele culese în procesul participării geografilor la opera de edificare complexă a țării, experiența dobândită și rezultatele obținute în investigațiile, direct aplicative, au constituit obiectul unor fructuoase analize în cadrul primului Simpozion republican de geografie aplicată, organizat la Cluj în anul 1966. De asemenea, Simpozionul internațional de geomorfologie aplicată, ținut la București și Cluj în anul 1967, a constituit un prilej de adâncire a concepțiilor, metodelor și problemelor dintr-un anumit sector al geografiei aplicate și un larg schimb de păreri în orientarea noilor cercetări aplicative.

După aceste manifestări de înalt prestigiu științific, cercetările în geografia aplicată s-au diversificat foarte mult. Lucrând mai cu stăruință în direcția aplicată, geografia și-a îmbogățit propriul conținut, s-a apropiat tot mai mult de grupa științelor tehnice cu care colaborează, iar cercetările sale teoretice au dobândit o nouă bază, mult mai largă și variată tematic.

O serie de manifestări științifice organizate în țară de către centrele universitare, institutele de cercetare, Societatea de științe geografice și chiar de unele întreprinderi productive la care au luat parte și geografi, ne-au dovedit utilitatea studiilor geografice elaborate atât prin cercetarea fundamentală, cât și prin cea contractual-aplicativă.

În lucrările simpozioanelor privind geomorfologia aplicată și cartarea geomorfologică, realizările în domeniul cunoașterii reliefului României, mediul înconjurător și protecția lui, populația și așezările, turismul etc., s-au formulat o serie de concluzii, unele cu un caracter programatic pentru dezvoltarea geografiei aplicate în viitor.

Coordonatele de perspectivă ale geografiei aplicate în țara noastră sînt astfel ușor de întrevăzut, deoarece ele izvorăsc din cercetări cu roade bogate, din experiența acumulată de geografilor din institutele de cercetare și de cei din sfera învățămîntului, din directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. privitoare la sarcinile actualului cincinal în domeniul științei și tehnologiei, ale plenarelor C.C. al P.C.R. din 1972 (referitoare la sistematizarea teritoriului și a localităților), din 1973 (protecția mediului înconjurător), din 1974 (fondul funciar), din 1977 (realizarea unei agriculturi intensive, moderne, de mare randament și înaltă productivitate), precum și din toate documentele de partid care abordează teme teritoriale sau de forță de muncă și localități. Acestea au deschis geografiei aplicate din țara noastră un amplu și fertil câmp de cercetare.

Rămâne ca un principiu de bază, de care geografia aplicată trebuie să țină seama permanent, abordarea și stabilirea relațiilor dintre componentele mediului geografic, dintre fenomene, indiferent dacă cercetarea se face pe „întreg” sau numai pe un „component”, care trebuie să fie privit întotdeauna ca o „parte” a realității geografice și nu ca un obiect în sine.

Obiectivele studiilor cu caracter aplicativ se obțin pe căi care nu diferă de cele folosite obișnuit în cercetarea geografică, numai că aici, colaborarea dintre diverși specialiști din cadrul științelor geografice particulare, ca și dintre aceștia și alți cercetători, mai ales din domenii înrudite geografiei, constituie o condiție esențială. Așadar, cercetarea geografică aplicată devine rodnică cuprecădere dacă se încadrează în *cercetarea interdisciplinară*. Un asemenea drum al investigației geografice asigură stabilirea soluțiilor concrete în diverse domenii utile. Colaborarea interdisciplinară a deschis încă de mult geografiei calea contribuției directe la realizarea marilor construcții din țara noastră, la acțiunea de sistematizare urbană și rurală, la organizarea teritoriului, la ameliorarea terenurilor degradate, la protejarea mediului înconjurător și la combaterea poluării etc. Activitatea actuală de cercetare pe bază de contracte continuă fructuos și multilateral această direcție începută din anul 1949. Între principalele probleme care stau în fața geografiei aplicate în țara noastră, se înscriu următoarele :

1. elaborarea unor *lucrări de complex geografic* asupra regiunilor mai puțin cunoscute, dar în care actualele acțiuni ale omului implică însemnate transformări în natura locurilor. Asemenea studii vor trebui făcute pentru : Depresiunea Transilvaniei, Munții Apuseni, Cîmpia de Vest, Podișul Moldovei, Podișul Getic, Depresiunea Vrancei etc. Scopul acestor lucrări nu trebuie să fie numai cel al acumulării unei informări adîncite la zi, ci și relevarea tuturor problemelor de ordin aplicativ care se cer luate în cercetare (de pus în valoare terenuri degradate, de adus îmbunătățiri fondului forestier, rețelei căilor de transport, probleme ce se desprind din marea fluctuație a forței de muncă, dezvoltarea micilor orașe etc.);

2. *analiza relațiilor omului cu mediul înconjurător*. Preocupările în această direcție vor fi dirijate spre studiul utilizării cîmpiilor aluviale cu terenuri sărăturate și nisipuri mobile, al versanților și al căilor de prevenire și de combatere a porniturilor de teren, al proceselor de eroziune lineară din diferite regiuni ale țării și al celor de eroziune eoliană, cu indicarea căilor de valorificare a terenurilor degradate.

În domeniul geografiei economice se vor aborda studii privind regiunarea economică a teritoriului României, studii care să contribuie la dezvoltarea armonioasă, proporțională, a tuturor regiunilor, cercetări asupra activității populației în spațiile regionale care să conducă la repartitia mai judicioasă a forțelor de producție pe teritoriul țării etc.

De asemenea, se vor efectua cercetări în zonele viitoarelor construcții hidrotehnice și industriale. Aceste cercetări vor sprijini soluționarea problemelor de protecție a versanților, în vederea înlăturării pericolului colmatării rapide a lacurilor, a strămutării localităților, de amplasare a întreprinderilor industriale, de trasare a noilor căi rutiere și feroviare etc.

Dezlănțuirea forțelor naturii din 1975 a relevat o serie de aspecte nedorite, dar edificatoare în privința a două categorii de fenomene deosebit de importante: *inundațiile*, care au înregistrat proporții catastrofale, vizînd atît bazinele mari, cît și cele mici, uneori aparent neînsemnate ca forță de distrugere; *alunecările de teren*, care în cîteva zone (Cîmpia Transilvaniei, Podișul Someșan, Subcarpații de Curbură, Depresiunea Podișul Bîrladului) au afectat nu numai terenurile agricole, ci și așezări, căi de comunicație, linii de înclătare.

O adevărată campanie de salubritate în timpul cel mai cald al anului.

De asemenea, nemijlocit au fost afectate și zonele urbane și, mai ales, cele de defazectării unor localități periclitate de amplasării sau regroupării lor. Geografia poate aduce o contribuție importantă la rezolvarea acestor probleme în complexitatea lor corelativă, mergînd pînă la indicarea de soluții practice, care pot fi aplicate;

3. *cunoașterea bazelor fizice și economice ale unităților administrative-teritoriale*, în vederea efectuării unor investiții judicioase din bugetul statului, pentru valorificarea superioară a resurselor naturale și dezvoltarea economică echilibrată a tuturor județelor țării.

4. *depistarea a noi locuri și obiective turistice* pe teritoriul României, precum și cunoașterea în detaliu a actualelor baze turistice, în vederea reorganizării și dotării lor.

Valorificarea bogatului potențial turistic al României impune o mai bună organizare și amenajare a zonelor turistice, pe baza unor studii științifice temeinice.

Precizînd principalele direcții ale cercetării geografice de perspectivă, trebuie să ținem cont de faptul că ele trebuie să corespundă din ce în ce mai mult nevoilor practicii, să contribuie nemijlocit la realizarea obiectivelor economice din cadrul planului cincinal 1976—1980 și al planului de perspectivă 1981—1990.

Fără îndoială că direcțiile prezentate aici nu sînt singurele. Ritmul accelerat de înnoire în știință, tehnică și producție va oferi mijloace și căi de investigație cu ajutorul cărora vom putea cunoaște laturi încă tănuite de Pămînt și alte planete. Să fim deci încrezători în știința noastră, în perspectivele ei.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. GRUMĂZESCU H., STĂNCESCU C., Probl. geogr., 1963, X.
2. MARTINIUC C., BĂCĂUANU V., Anal. șt. Univ. Iași, secția a II-a, 1963, IX.
3. MORARIU T., Natura, seria geologie-geografie, 1963, XV.
4. MORARIU T., TUFESCU V., Rev. roum. géol., géophys., géogr., Série de géographie, 1964, 8.

5. MORARIU T., St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, 1967, XIV, 1.
6. MORARIU T., Studii geol., geogr., 1967, 2.
7. MORARIU T., Studii geol., geogr., 1968, 1.
8. MORARIU T., ROȘU AL., *Considérations théorétiques et méthodologiques sur la géographie appliquée. Mélanges de géographie physique, humaine, économique, appliquée*, Edit. Duculot, 1968, 2.
9. MORARIU T., GÂRBACEA V., Petermanns geogr. Mitt., 1968, 2.
10. MORARIU T., CONEA ANA, CĂLINESCU MARIA, *Les cartes pédogéomorphologiques. Leur importance pour les travaux hidroamélioratifs des plaines inondables*, Symp. intern. de géomorphol. appliquée, București, 1969.
11. MORARIU T., MAC I., CRIȘAN I., Rev. roum. géol., géophys., géogr., Série de géographie, 1972, XXI, 1,

Facultatea de biologie, geografie și geologie

Universitatea „Babeș-Bolyai”

Str. Clinicilor, nr. 5 — 7

Cluj Napoca

